

**BOSHLANG`ICH SINIF DARSLARIDA, TIL O`RGANISHNING
INNOVATSION USULLARI**

Yuldashova Go'zal Kamiljon qizi

NukusDPI Boshlang'ich ta'lim fakulteti 2-kurs talabasi

Bekbaeva Sayora Ispendiyar qizi

NukusDPI Boshlang'ich ta'lim fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada til o'rgatishda innovatsion usullarning ahamiyati va boshlang'ich sinf darslari sinflarida tatbiq etilishi mumkin bo'lgan turli yondashuvlar, innovatsiyalarni qabul qilish orqali o'qituvchilar o'quvchilarni ishonchli va malakali til foydalanuvchilari bo'lishga ilhomlantiradigan dinamik ta'lim muhitini yaratishi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Innovatsion, dinamik, interaktiv, platforma, podkastlar, multimediyalar, kontekstlarida.

Bugungi shiddat bilan rivojlanayotgan ta'lim sharoitida til o'qitishning an'anaviy usullari o'quvchilarni samarali jalb etadigan va ularning imkoniyatlarini kengaytiruvchi innovatsion yondashuvlarga bo'lgan ehtiyoj tufayli qiyinchilik tug'dirmoqda. Boshlang'ich ta'limda til o'zlashtirishni rivojlantirish va o'quvchilarning til ko'nikmalarini oshirish uchun innovatsion usullarni joriy etish juda muhim. Til o'rgatish monoton grammatika mashqlari va takroriy lug'at ro'yxatlari davridan ancha uzoq yo'lni bosib o'tdi. Muloqot har qachongidan ham muhimroq bo'lgan bugungi shiddatli dunyoda til o'rganishning samarali usullariga talab keskin ortib bormoqda. Dunyo o'zaro bog'langanligi sababli, til o'rganuvchilar nafaqat lingvistik kompetentsiyani egallashga, balki madaniy xabardorlik va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga intilishadi. Rivojlanayotgan ushbu landshaft til o'rganuvchilarning turli ehtiyojlari va maqsadlariga javob beradigan innovatsion va dinamik o'qitish yondashuvlarini talab qiladi. An'anaviy o'qitish usullari o'zining afzalliklariga ega bo'lishi mumkin, ammo ular ko'pincha zamonaviy o'quvchilarning umidlari va faollik darajasiga javob bermaydi. [1]

Tillarni samarali o'rgatish uchun biz nafaqat o'quvchilar e'tiborini jalb qiladigan, balki ularning o'rganish va muloqotga bo'lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradigan innovatsion usullarni qo'llashimiz kerak. Innovatsion yondashuvlar rag'batlantiruvchi va interaktiv o'quv muhitini ta'minlaydi, bu erda talabalar faol ishtirok etishlari va

o'zlarining til ko'nikmalarini real hayotda qo'llashlari mumkin. Til o'qitishga innovatsion usullarni kiritish orqali o'qituvchilar yaxshi ta'lim natijalariga erishishlari va o'quvchilari uchun yanada boyituvchi ta'lim tajribasini yaratishlari mumkin. Texnologiya til o'rgatishda ajralmas vositaga aylanib, o'qituvchilar va talabalar uchun qiziqarli imkoniyatlarni taqdim etadi. O'quv dasturlari va onlayn resurslarni o'z darslariga integratsiyalash orqali o'qituvchilar til o'rganishni yanada interaktiv va qiziqarli qilishlari mumkin. So'z boyligini oshirishga mo'ljallangan ilovalardan tortib til o'rganish platformalarigacha bu vositalar til ko'nikmalarini mustahkamlash uchun turli mashqlar va tadbirlarni taqdim etadi. Bundan tashqari, ular shaxsiylashtirilgan va o'z-o'zidan o'rganish imkonini beradi, bu esa o'quvchilarga o'zlariga qulay vaqtda mashq qilish uchun moslashuvchanlikni beradi. Videolar, podkastlar va interaktiv veb-saytlar kabi multimediyalar til o'rganishga hayot bag'ishlashi mumkin. Talabalarga real dunyo kontekstlarida asl tildan foydalanishni ochib berish orqali multimedia tinglash va tushunish qobiliyatlarini yaxshilashga yordam beradi.[2]

Bundan tashqari, bu o'quvchilarga turli xil urg'ularni o'rganish va turli xil madaniy nuanslar bilan tanishish imkonini beradi. O'qituvchilar multimediyani filmlar, yangiliklar maqolalari yoki hatto mashhur qo'shiqlardan lavhalar yordamida darslariga qo'shishlari mumkin. Bu o'quvchilarning til ko'nikmalarini kengaytirish bilan birga ularni qiziqtirishning qiziqarli va samarali usuli. Til sinflarida texnologiyani qo'shish o'rganish tajribasini oshirishga olib kelishi mumkin, ammo bu barcha talabalar uchun teng huquqli foydalanishni ta'minlash juda muhimdir. Har bir talaba uyda shaxsiy qurilmalarga yoki barqaror internetga kirish imkoniga ega emas. Ushbu muammoni hal qilish uchun maktablar kompyuter laboratoriyalari yoki ularga muhtoj bo'lgan talabalarni kreditga olishlari mumkin. Bundan tashqari, o'qituvchilar maktab soatlarida texnologiyadan foydalanadigan tadbirlarni rejalashtirishlari mumkin, bu esa barcha talabalarga ushbu innovatsion usullardan foydalanish imkonini beradi. Til o'qituvchilari teng foydalanishni ta'minlash orqali o'z talabalari uchun inklyuziv ta'lim muhitini yaratishlari mumkin. Til o'rganish interfaol muhitda muvaffaqiyatli kechadi va juftlik va guruhdagi ishlar o'quvchilarga o'z mahoratlarini amalda qo'llashlari uchun mukammal platforma yaratadi. Hamkorlikdagi topshiriqlar orqali talabalar mazmunli suhbatlarga kirishishlari, fikr almashishlari va ma'noni muhokama qilishlari mumkin. Ushbu tadbirlar real hayotdagi muloqot stsenariylarini

taqlid qiladi va maqsadli tildan foydalanishda ishonchni mustahkamlash bilan birga faol ishtirok etishga yordam beradi.[3]

“Boshlang‘ich sinf darslari”da til o‘qitishning an‘anaviy usullari azaldan keng tarqalgan. Ushbu usullar ko‘pincha takroriy grammatik mashqlarga, lug‘atni eslab qolishga va o‘qituvchiga yo‘naltirilgan ta‘limga qaratilgan. Talabalar faol ishtirok etish va o‘zaro ta‘sir qilish uchun cheklangan imkoniyatlarga ega bo‘lgan passiv bilim oluvchilardir. Ba‘zi tez-tez ishlatiladigan an‘anaviy usullarga Grammatik-Tarjima usuli, Audio-Lingual usuli va To‘g‘ridan-to‘g‘ri metod kiradi. An‘anaviy o‘qitish usullari o‘zining afzalliklariga ega. Ular til o‘rganishga tizimli va tizimli yondashishni ta‘minlaydi, o‘quvchilar grammatika va lug‘at bo‘yicha mustahkam asosga ega bo‘lishini ta‘minlaydi. Biroq, bu usullar ko‘pincha kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishni e‘tiborsiz qoldiradi va o‘quvchilarning qiziqishi va motivatsiyasini jalb qila olmaydi. Ravon so‘zlashda aniqlikka qattiq e‘tibor va haqiqiy, real hayotda tildan foydalanmaslik talabalarning til ko‘nikmalarini amaliy sharoitlarda qo‘llash qobiliyatiga to‘sqinlik qilishi mumkin. Til o‘rgatish rivojlanar ekan, an‘anaviy usullarning cheklovlarini tan olish va o‘rganish tajribasini yaxshilash uchun innovatsion yondashuvlarni o‘rganish muhim ahamiyatga ega.

O‘qitishning innovatsion usullari talabalarning faolligi va motivatsiyasini oshirish orqali til o‘rganishda inqilob qilish qudratiga ega. Darslarga texnologiya, multimedia va interfaol tadbirlarni kiritish orqali o‘qituvchilar o‘quvchilarning qiziqishini uyg‘otadigan dinamik va immersiv muhit yaratishi mumkin. Innovatsion usullar faol ishtirok etish, hamkorlik va ijodkorlikni rag‘batlantiradi, o‘rganish tajribasini yoqimli va esda qolarli qiladi. Talabalar mashg‘ul bo‘lsa va g‘ayratli bo‘lsa, ular tilni o‘zlashtirish uchun vaqt va kuch sarflash ehtimoli ko‘proq. Til o‘rgatishning innovatsion usullari faollikni oshirishdan tashqari, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Tilni tahlil qilish, izohlash va qo‘llashni talab qiladigan faoliyatni o‘z ichiga olgan holda, o‘quvchilar o‘quv jarayonida faol ishtirok etadilar. Muammoli vazifalar, rolli o‘yinlar va real hayotni simulyatsiya qilish orqali o‘quvchilar tanqidiy fikrlash, samarali muloqot qilish, turli til va madaniy sharoitlarga moslashish qobiliyatini rivojlantiradi. Samarali muloqot va moslashuvchanlik talab qilinadigan globallashtirgan dunyoda bu ko‘nikmalar bebahodir. Tilni o‘rganish sinfdan tashqarida ham davom etishi kerak va talabalarni hayotdagi vazifalarga jalb qilish nazariya va amaliyot o‘rtasida ko‘prik bo‘ladi. O‘qituvchilar

o'quvchilarga tilning real vaziyatlarda qanday ishlatilishini tushunishlarini ta'minlash uchun sayohat marshrutlarini yaratish, elektron pochta xabarlarini yozish yoki intervyu o'tkazish kabi vazifalarni kiritishlari mumkin. Til sinfiga haqiqiy vazifalarni kiritish orqali o'qituvchilar o'quvchilarni maktab sharoitidan tashqarida samarali muloqot qilish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan jihozlashlari mumkin. Tilni innovatsion o'qitish baholash usullarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. An'anaviy yozma imtihonlar talabalarning til bilish darajasini to'g'ri ko'rsatmasligi mumkin. Buning o'rniga o'qituvchilar o'quvchilarning til ko'nikmalarini yanada yaxlit tarzda baholash uchun loyiha asosidagi baholash, taqdimot yoki portfolio kabi muqobil baholash usullarini qo'llashlari mumkin. Bu usullar o'quvchilarning til bilimlarini real hayotda qo'llash qobiliyatini yaxshiroq o'lchash imkonini beradi. Til o'rganish turli ko'nikmalarni, jumladan tinglash, gapirish, o'qish va yozishni o'z ichiga oladi. Talabalarning muvaffaqiyatini baholash uchun har bir malakani alohida baholash zarur. An'anaviy testlardan tashqari, o'qituvchilar o'z baholashlariga tinglash mashqlari, nutqiy chiqishlar, o'qishni tushunish va yozish topshiriqlarini kiritishlari mumkin. Bunday kompleks yondashuv o'qituvchilarga o'quvchilarning til rivojlanishi haqida aniqroq tushunchaga ega bo'lish imkonini beradi. Teskari aloqa til o'rganishda hal qiluvchi rol o'ynaydi va konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim etishning o'zi san'atdir. O'qituvchilar o'quvchilarga yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalarni aniqlashga yordam beradigan aniq va amaliy takliflarni taklif qilishlari kerak. O'qituvchilar faqat xatolarga e'tibor berish o'rniga, o'quvchilarning kuchli tomonlarini ta'kidlashlari va keyingi rivojlanish uchun ko'rsatmalar berishlari mumkin. Fikr-mulohazalarni ijobiy va rag'batlantiruvchi tarzda shakllantirish orqali o'qituvchilar talabalarni doimiy takomillashtirishga intilishga ilhomlantirishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, "Boshlang'ich sinf darslari"da til o'rganishni kuchaytirishda innovatsion o'qitish usullari hal qiluvchi o'rin tutadi. Tilni kommunikativ o'qitish, vazifalarga asoslangan tilni o'rganish va mazmun va tilni integratsiyalashgan o'rganish kabi innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali o'qituvchilar til o'rganuvchilarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga javob beradigan dinamik va qiziqarli o'quv muhitini yaratishi mumkin. Ushbu usullar nafaqat samarali muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish qobiliyatlari va madaniy xabardorlikni rivojlantiradi. Til o'rgatish

landshafti rivojlanishda davom etar ekan, innovatsiyalarni qabul qilish va til o'rganishning yaxlit va boyituvchi tajribasini ta'minlash uchun yondashuvlarimizni moslashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Raxima Mavlvanova, Nargiz Raxmankulova. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi, innovatsiya va intergatsiya. Toshkent. 2013.
2. N.M.Qo'chqorova. Boshlang'ich sinflarda innovatsion metodlarning ahamiyati. "Science and Education" Scientific Journal October 2020 / Volume 1 Issue 7
3. <https://kun.uz/uz/news/2019/11/27/boshlangich-sinfda-oqitishning-zamona-viy-texnologiyalaridan-foydalanish-usullari>
4. Asadov, M. (2021). A PERFECT EXAMPLE OF ALISHER NAVOI'S POETRY. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(12), 1461-1465.
5. Uldawlet, D. (2021). PSYCHOLOGICAL MECHANISMS THAT INCREASE THE EFFECTIVENESS OF THE EDUCATIONAL PROCESS. Open Access Repository, 1(02), 52-53.
6. Shukhratovich, Y. S. (2022). STUDY OF NECRONYMS IN THE TERRITORY OF KARAKALPAKSTAN. Gospodarka i Innovacje., 21, 101-104.
7. Kurbaniyazova, Z. K. (2021). The role of social pedagogy in the professional training of future teachers. World Bulletin of Social Sciences, 4(11), 23-26.
8. Kurbaniyazova, Z. (2021). PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR SOCIAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITIES. Central Asian Problems of Modern Science and Education, 2021(3), 92-105.
9. Kalbaevna, K. Z. (2021). Social and Pedagogical Competency as an Important Component of Professional Training of Future Teachers. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 1241-1245.